

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора, заступника начальника кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

Діденка Олександра Васильовича

на дисертаційну роботу Любчича Руслана Ілгаровича

«Формування фізичної готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до службово-бойової діяльності в процесі професійної підготовки», що представлена до захисту у спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту

дисертації на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 015 (Професійна освіта).

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки.

Актуальність теми дисертаційного дослідження для вирішення наукового завдання щодо поліпшення якості формування фізичної готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України (далі – НГУ) до службово-бойової діяльності в процесі професійної підготовки зумовлена низкою чинників. Основними з них є

потреба суспільства у фізично підготовлених до службово-бойової діяльності офіцерів;

потреба переходу військових формувань та правоохоронних органів на контрактний спосіб комплектування, необхідність удосконалення навчальних програм, спрямованих на забезпечення необхідного рівня розвитку фізичних якостей і військово-прикладних навичок, методичних знань майбутніх офіцерів НГУ;

потреба у трансформації програми підготовки майбутніх офіцерів НГУ в умовах навчання у вищих військових навчальних закладах із урахуванням наявного досвіду бойових дій, зарубіжного досвіду підготовки військовослужбовців НАТО;

потреба в обґрунтуванні ефективної моделі формування фізичної готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням у вищих військових навчальних закладах;

необхідність комплексної всебічної підготовки майбутніх офіцерів НГУ до виконання службово-бойової діяльності на засадах міждисциплінарного підходу, що забезпечує фізичне виховання, спеціальну фізичну підготовку, тактичну і вогневу підготовку тощо.

Актуальність теми дослідження зумовлена також тим, що в умовах сьогодення обсяг службово-бойових завдань професійної діяльності, різноманітність завдань з охорони громадського порядку, динаміки ведення бойових дій, застосування частин

та підрозділів військ НГУ для участі в спеціальних операціях висувають особливі вимоги до фізичної підготовленості випускників. Водночас результати пілотного дослідження практики фізичної підготовки майбутніх офіцерів дозволяють зробити висновок, що високий рівень фізичної підготовленості демонструють лише близько 24 % учасників дослідження.

Зважаючи на викладене, тема дисертаційного дослідження Р. І. Любича «Формування фізичної готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до службово-бойової діяльності в процесі професійної підготовки» цілком відповідає запитам часу. Його виконано як складову частину комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри початкової і професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Інноваційні технології в підготовці фахівців різних галузей» (державний реєстраційний номер 0120U104987).

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.

До найбільш значущих наукових результатів Р. І. Любича можна віднести обґрунтування й експериментальну перевірку результативності технології формування в майбутніх офіцерів НГУ фізичної готовності до СБД, яка містить організаційно-цільовий, змістовий, процесуальний, контрольний-оцінний блоки, має прогнозований характер, діагностичну основу, ураховує поетапність процесу формування фізичної готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності й передбачає міждисциплінарний підхід і внесення методичних розробок із попутного фізичного тренування до навчальних дисциплін загальнопрофесійного циклу, розроблення й упровадження в процес професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ тренувальних комплексів спеціальних та фізичних вправ спрямованих на розв'язання завдань професійної спрямованості, розроблення й упровадження варіативної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» із застосуванням авторської «Бойової системи рукопашного бою підрозділів спеціального призначення», використання системи тренінгу «Кросфіт», оновлення змісту дисципліни «Фізичне виховання та методика фізичної підготовки».

3. Нові факти, одержані здобувачем. У результаті ретельного наукового пошуку дисертантом уперше обґрунтовано технологію формування в майбутніх офіцерів НГУ фізичної готовності до СБД; уточнено сутність поняття «фізична готовність до службово-бойової діяльності майбутніх офіцерів НГУ» (фізичний стан військовослужбовця, що забезпечує високу фізичну дієздатність та дозволяє виконувати службові та бойові завдання за призначенням, спрямовані на захист та охорону життя, прав, свобод і законних інтересів громадян України, суспільства і

держави від злочинних та інших протиправних посягань); уточнено структуру фізичної готовності майбутнього офіцера до СБД, яка складається з мотиваційно-особистісного, когнітивного та діяльнісного компонентів; уточнено критерії (мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний) і рівні сформованості фізичної готовності майбутнього офіцера НГУ (високий, середній, низький).

Подальшого розвитку набула методика формування фізичної готовності майбутнього офіцера НГУ в процесі професійної підготовки за рахунок розробки й упровадження: методичних рекомендацій із попутного фізичного тренування; тренувальних комплексів спеціальних та фізичних вправ, спрямованих на розв'язання завдань професійної спрямованості, застосування авторської «Бойової системи рукопашного бою підрозділів спеціального призначення», використання системи тренінгу «Кросфіт».

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, 13 додатків на 212 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 424 сторінки, із яких основного тексту – 190 сторінок. У роботі міститься 12 таблиць, 15 рисунків, 2 формули.

Аналіз тексту дисертації та змісту публікацій Р. І. Любчича, оптимальний період проведення дослідження (з 2018 по 2022 рр.) дають підстави для висновку про наукову обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, а також про те, що здобувач на належному рівні володіє теоретичними засадами вирішення наукового завдання, а також комплексом методів дослідження.

Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі Національної академії НГУ (командно-штабний факультет). До педагогічного експерименту було залучено 217 курсантів, які фактично були учасниками експериментальної групи.

Експеримент проводився впродовж трьох етапів – констатувального, формувального й контрольного.

Грунтовне вивчення наукової літератури (187 найменувань, з яких 35 – іноземними мовами) дало змогу здобувачу достатньо переконливо висвітлити: особливості професійної діяльності та підготовки офіцерів НГУ, сутність та зміст базових понять дослідження, зарубіжний досвід фізичної підготовки військовослужбовців сил сектору безпеки і оборони до службово-бойової діяльності.

Не викликає заперечень обґрунтованість наукових положень і висновків дисертаційного дослідження, які опираються на сучасні досягнення в галузі психології та педагогіки, фізичної культури і спорту, теорії і методики професійної

освіти, військової педагогіки, а також положень системного, діяльнісного та компетентнісного підходів. Серед обраних дисертантом методів наукового дослідження найбільш продуктивними, на наш погляд, є аналіз й узагальнення літературних джерел, законодавчих актів і нормативних документів України, посадових інструкцій, узагальнення, систематизація досвіду практичної підготовки військовослужбовців для уточнення критеріїв, визначення показників і характеристики рівнів сформованості фізичної готовності, розробки, обґрунтування й експериментальної перевірки авторської технології, розробки навчально-методичного забезпечення до навчальних дисциплін загальнопрофесійного циклу, тренувальних комплексів спеціальних та фізичних вправ, спрямованих на розв'язання завдань професійної спрямованості, авторської «Бойової системи рукопашного бою підрозділів спеціального призначення»; соціологічних (анкетування, система експертних оцінок із метою діагностування рівня сформованості фізичної готовності в майбутніх офіцерів НГУ); емпіричних (спостереження, тести для вивчення результатів діяльності й встановлення рівня сформованості фізичної готовності; педагогічний експеримент із метою перевірки ефективності розробленої технології).

Достовірність проведеного дослідження забезпечувалась завдяки чіткому алгоритму дій, достатньому часу для проведення апробації, оптимальним вибором використаних методів, достатньою кількістю особового складу – учасників експерименту. Обрані сучасні методи дослідження, інформативні та відповідні для реальної картини відображення поставленої мети. Критерій узгодженості Пірсона (χ^2) передбачав перевірку нульової та альтернативної гіпотез. Для порівняння значення статистики критерію χ^2 експер. з критичним значенням статистики $\chi_{1-\lambda}$, було використано таблицю М. Грабаря, К. Краснянської «Критичне значення статистик, що мають розподіл χ^2 ». Відповідно цієї таблиці робився висновок про прийняття або відхилення гіпотези H_0 та прийняття гіпотези H_1 .

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Національної академії Національної гвардії України (м. Харків) (акт від 18.01.2023), Київського інституту Національної гвардії України (акт від 17.01.2023), Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (акт від 06.01.2023).

Основні положення та результати дисертації відображено в 12 наукових працях автора (із них 7 одноосібних), зокрема 1 стаття в науковому фаховому виданні категорії А, 11 статей у фахових наукових виданнях категорії В, 10 публікацій у матеріалах науково-практичних конференцій, 3 навчальні посібники, 2

навчальні програми, 3 методичні рекомендації.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів.

Дисертаційне дослідження Р. І. Любчича має і практичну значущість, зумовлену тим, що одержані результати є достатньо обґрунтованими, успішно апробованими та впровадженими в систему професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що: 1) технологія формування фізичної готовності курсантів до СБД у процесі професійної підготовки може бути реалізована в процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ системи МВС України; 2) розроблено методичні рекомендації для проведення фізичних тренувань в умовах навчально-бойової діяльності для дисциплін циклу загальнопрофесійної підготовки; 3) оновлено зміст варіативної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» із застосуванням системи тренінгу «Кросфіт» та авторської «Бойової системи рукопашного бою підрозділів спеціального призначення»; 4) запропоновано використання в навчальному процесі тренувальних комплексів спеціальних та фізичних вправ, спрямованих на розв'язання завдань професійної спрямованості; 5) осучаснено й удосконалено зміст і методи викладання нормативної дисципліни «Фізичне виховання та методика фізичної підготовки» (робоча програма навчальної дисципліни, конспекти лекцій, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, засоби контролю).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Одержані Р. І. Любчичем результати дослідження рекомендується використовувати в навчально-бойовій діяльності у вищих військових навчальних закладах і навчальних центрах викладачами й інструкторами з фізичної підготовки і спорту, науково-педагогічним працівникам профільних закладів освіти для вдосконалення процесу підготовки офіцерських кадрів, а за умов адаптації – у системі професійної підготовки фахівців військових формувань та інших правоохоронних органів, а також для проведення занять із різними категоріями особового складу на курсах перепідготовки і підвищення кваліфікації.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Структура дисертації охоплює анотації українською й англійською мовами, вступ, два розділи, пов'язані послідовністю викладу і внутрішньою логікою, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Зміст дисертації достатньою мірою розкриває її ключові аспекти та відповідає меті дослідження і поставленим завданням.

Науковий апарат виконаної роботи коректно визначений. Об'єкт, предмет, мета дослідження, зазначені у вступі, відповідають задекларованій темі. Також у цій частині дисертації висвітлено наукову новизну, практичне значення, подано відомості про апробацію й упровадження результатів дослідження, особистий внесок здобувача, структуру та обсяг дисертації. Зазначений комплекс методів дослідження, в якому гармонійно поєднуються теоретичні, емпіричні та методи математичної статистики, адекватний поставленим завданням.

У першому розділі – «Теоретичні засади формування фізичної готовності майбутніх офіцерів НГУ до службово-бойової діяльності в процесі професійної підготовки» – висвітлено результати аналізу військово-педагогічної літератури, розглянуто шляхи становлення та передумови створення Національної гвардії України, структуру, завдання та функції. Охарактеризовано роль та місце Національної академії Національної гвардії України в процесі підготовки кваліфікованих фахівців для підрозділів Національної гвардії України. Визначено сутність провідних категорій дисертаційного дослідження, розглянуто та проаналізовано основні поняття: «професійна підготовка», «готовність», «фізична готовність», «діяльність», «службово-бойова діяльність», «підготовка майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності», «фізична готовність майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності».

Із метою аналізу сучасного стану організації фізичної підготовки, виявлення проблемних аспектів, шляхів удосконалення фізичної підготовки вивчено й проведено аналіз зарубіжного досвіду системи фізичної підготовки у збройних силах і вищих військових навчальних закладах передових країн світу.

У другому розділі – «Обґрунтування та результати експериментальної перевірки результативності технології формування фізичної готовності майбутніх офіцерів НГУ до службово-бойової діяльності» – подано обґрунтування технології формування досліджуваної готовності. Автором розроблено структуру фізичної готовності майбутнього офіцера до службово-бойової діяльності, яка складається з мотиваційно-особистісного, когнітивного та діяльнісного компонентів.

Обґрунтовану технологію формування фізичної готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до службово-бойової діяльності можна розуміти як сукупність цілей, змісту, форм, методів, прийомів і засобів, об'єднаних з урахуванням особливостей професійної підготовки курсантів у вищому військовому навчальному закладі в чотири блоки (організаційно-цільовий, змістовий, процесуальний, контрольно-оцінний), що послідовно реалізуються й забезпечують результативну фізичну підготовку майбутніх офіцерів Національної гвардії України

до виконання службово-бойової діяльності з високим рівнем фізичної готовності й передбачають вплив на всі її компоненти впродовж трьох етапів (мотиваційно-адаптаційного, теоретико-практичного й узагальнюючого).

Автором представлено перебіг і результати педагогічного експерименту з реалізації технології формування фізичної готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до службово-бойової діяльності. На констатувальному етапі педагогічного експерименту вивчено систему підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України до службово-бойової діяльності; укладено діагностичний інструментарій, визначено об'єкти експериментальної діяльності (Національна академія Національної гвардії України, командно-штабний факультет), вивчено номенклатурну документацію закладу, зокрема освітні програми, навчальні плани. Формувальний етап педагогічного експерименту передбачав експериментальну перевірку обґрунтованої технології формування фізичної готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до службово-бойової діяльності. Поетапний процес формування досліджуваної готовності охоплював підготовку згідно з мотиваційно-адаптаційним, теоретико-практичним, узагальнюювальним етапами. Основні завдання формування готовності виконувалися в освітньому процесі, позааудиторній діяльності, самостійній роботі. Процес формування фізичної готовності в майбутніх офіцерів Національної гвардії України реалізовувався з використанням комплексу традиційних, інтерактивних, ігрових, імітаційних методів, а також традиційних й інноваційних форм. Завдання відпрацьовувалися під час моделювання й у реальних умовах службово-бойової діяльності, під час навчальних занять, польових виходів, пересувань до місць проведення занять, на тактичному полі, стрільбищі й у будинку для стрільби (кілер-хаусі).

На контрольному етапі проведено порівняльний аналіз якісних і кількісних змін щодо рівня фізичної готовності експериментальної групи до та після експерименту. Отримані показники засвідчили статистично значущі відмінності щодо рівнів сформованості мотиваційно-особистісного, когнітивного й діяльнісного компонентів досліджуваної готовності.

Розроблено й упроваджено навчально-методичне забезпечення, яке може бути використано під час формування фізичної готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності у вищих військових навчальних закладах.

Висновки до розділів та загальні висновки в цілому відображають зміст та результати наукового пошуку, узгоджуються із завданнями дослідження, є логічними та аргументованими.

Аналіз змісту дисертації дає підстави для висновку про те, що поставлені завдання розв'язано, гіпотезу підтверджено, мету наукового пошуку загалом досягнуто.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Поряд із переконливими позитивними аспектами наукової праці, представленої для опонування, відзначимо деякі дискусійні положення, а також висловимо окремі побажання, що мають характер рекомендацій.

1. У підрозділі 1.1, присвяченому особливостям професійної діяльності та підготовки офіцерів НГУ, автор надто детально представляє юридично-організаційні аспекти функціонування Національної гвардії України, наводить організаційну структуру НГУ, структуру Головного управління НГУ та функції цього військового формування. На наш погляд, варто було би більше уваги звернути на психолого-педагогічні аспекти професійної діяльності офіцерів Національної гвардії України.

2. Автор дисертації опрацював значну кількість наукових праць, у тексті дисертації наводить цитати, визначення та думки вчених стосовно різноманітних аспектів дисертаційного дослідження. Однак дисертант часто уникає свого авторського ставлення до результатів досліджень інших науковців, інколи не підсумовує наведені цитати або фрагменти текстів. Це певною мірою впливає на доказовий характер дослідження.

3. Дисертант здійснив досить ґрунтовний аналіз наукової літератури з проблеми дослідження, виокремив сутність і зміст поняття «фізична готовність до службово-бойової діяльності майбутніх офіцерів Національної гвардії України», а також визначив структуру цього поняття. Проте дисертаційне дослідження лише виграло б, якби автор представив порівняння зарубіжного досвіду щодо вирішення наукового завдання дослідження з вітчизняним досвідом фізичної підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України. Було б доречним цей матеріал оформити, наприклад, як порівняльну таблицю.

4. У другому розділі дисертації автор розкриває технологію формування фізичної готовності майбутніх офіцерів НГУ до службово-бойової діяльності в процесі професійної підготовки. Водночас потребує уточнення: чи було ураховано автором результати аналізу практики фізичної підготовки курсантів до службово-бойової діяльності? Висновок автора щодо елементів технології формування фізичної готовності майбутніх офіцерів НГУ до службово-бойової діяльності був би більш переконливий, якби обґрунтування технології передбачало врахування аналізу практики професійної підготовки майбутніх офіцерів, а також суперечностей, недоліків і проблем, що мають місце у процесі професійної підготовки у ВВНЗ НГУ.

5. В оформленні матеріалів дослідження дисертанту, на жаль, не вдалося уникнути окремих мовностилістичних неточностей у використанні розділових знаків, частого використання особових займенників «ми», «нами», що негативно впливає на науковий стиль роботи. У якості рекомендації можна висловити побажання подавати висновки дослідження не у формі звіту про виконаний обсяг або послідовність дослідницьких дій, а у формі представлення отриманих результатів відповідно до поставлених у дослідженні завдань.

6. Цінність дисертаційної роботи значно зросла, якби автор передбачив розроблення методичних рекомендацій не лише для науково-педагогічних працівників щодо формування фізичної готовності майбутніх офіцерів НГУ. Доцільно було би й для курсантів – майбутніх офіцерів розробити відповідні рекомендації, спрямовані на активізацію самостійного опанування знаннями, уміннями та навичками у сфері фізичної підготовки до виконання службово-бойових завдань.

Утім зазначені зауваження, рекомендації і побажання не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження Р. І. Любича і можуть бути предметом для наукової дискусії.

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях.

Основні положення та результати дисертації відображено в 12 наукових працях автора (із них 7 одноосібних), зокрема 1 стаття в науковому фаховому виданні категорії А, 11 статей у фахових наукових виданнях категорії Б, 10 публікацій у матеріалах науково-практичних конференцій, 3 навчальні посібники, 2 навчальні програми, 3 методичні рекомендації.

10. Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Під час вивчення дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено.

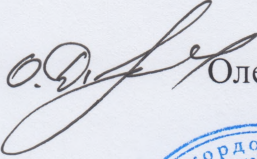
11. Висновок

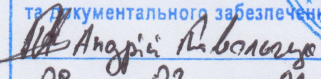
Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Р. І. Любича «Формування фізичної готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до службово-бойової діяльності в процесі професійної підготовки» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти,

наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор Любчич Руслан Ілгарович заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), галузь знань 01 Освіта, педагогіка.

Опонент:

Заступник начальника кафедри психології,
педагогіки та соціально-економічних дисциплін
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

доктор педагогічних наук, професор Олександр ДІДЕНКО

Підпис засвідчує
Начальник відділення контролю
та документального забезпечення

« 08 » 03 2023 р.

